

علل اجتماعی و فرهنگی

و تربیت اخلاقی

www.ketab.ir

فریده خدا بخشی

(کارشناسی ارشد جامعه شناسی)

سرشناسه	: خدابخشی، فریده، ۱۳۵۶-
عنوان و نام پدیدآور	: علل اجتماعی و فرهنگی در تربیت اخلاقی/فریده خدابخشی.
مشخصات نشر	: قم: اثر قلم، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۷۳ ص؛ ۵/۱۴×۵/۲۱ س.م.
شابک	: ۴۰۰۰۰ ریال ۹۰-۵۸۱-۶۲۲-۹/۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیفا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۶۷ - ۱۷۳.
موضوع	: رشد اخلاقی - Moral development
رده بندی کنکره	: ۷۲۳۵۲
رده بندی دیویی	: ۷/۶۴۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۴۹۵۵۲۷
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیفا



علل اجتماعی و فرهنگی در تربیت اخلاقی

مؤلف:	فریده خدابخشی
ناشر:	(کارشناسی ارشد جامعه شناسی)
چاپ:	اثر قلم
نوبت چاپ:	احسان
شمارگان:	اول ۱۴۰۰
شابک:	۵۰۰ نسخه
ناظر چاپ:	۹۷۸-۶۲۲-۷۵۸۱-۹۰-۴
قیمت:	محمد احسانی
صفحه آرای:	۴۰۰۰۰ تومان
	خدمات کامپیوتری احسان

آدرس: قم، مجتمع ناشران، واحد ۲۳۷

شماره تماس: ۰۹۱۷۵۹۸۴۹۶۸ / ۰۹۱۲۴۵۱۶۲۴۲ / ۰۲۵-۳۷۸۸۴۲۶۷۸

فهرست مطالب

عنوان.....	صفحه.....
مقدمه.....	۱۱.....

فصل اول:

کلیات/۱۵

رشد اجتماعی.....	۱۷.....
رشد اخلاقی.....	۱۷.....
مشارکت اجتماعی.....	۱۷.....
بیگانگی اجتماعی.....	۱۸.....
تعهد اجتماعی.....	۱۸.....
اعتماد اجتماعی.....	۱۹.....
مسئولیت پذیری اجتماعی.....	۱۹.....
سطح تحصیلات.....	۱۹.....
ارزش های فرهنگی.....	۲۰.....
مصرف فرهنگی.....	۲۰.....
اعتقادات مذهبی.....	۲۱.....

فصل دوم:

رشد اخلاقی/۲۳

رشد اخلاقی.....	۲۵.....
-----------------	---------

عوامل موثر در رشد اخلاقی	۳۲
بازی	۳۶
رفتار افراد بزرگتر	۳۷
فرهنگ هم سالان	۳۷
گفتگوی خواهر برادرها	۳۸
رشد اجتماعی	۳۹

فصل سوم:

عوامل اجتماعی رشد اخلاقی/۵۱

عوامل اجتماعی موثر بر رشد اخلاقی و اجتماعی	۵۳
بیگانگی اجتماعی	۵۳
اعتماد اجتماعی	۵۶
انواع اعتماد	۵۹
تعهد اجتماعی	۶۱
مسئولیت پذیری اجتماعی	۶۳

فصل چهارم:

عوامل فرهنگی رشد اخلاقی/۷۵

عوامل فرهنگی موثر در رشد اخلاقی اجتماعی	۷۷
ارزش های فرهنگی	۷۷
کالاهای مصرفی	۸۰

اعتقادات دینی	۸۵
مراحل رشد اخلاقی	۹۰
رشد اخلاقی از منظر افلاطون	۹۱
دیدگاه شناختی در رشد اخلاقی	۹۶
نظریه هویت اخلاقی	۱۰۰
رشد اخلاقی در آموزه های دینی	۱۰۳

فصل پنجم:

نظریات رشد اخلاقی/ ۱۰۵

نظریه رشد روانی اجتماعی ارکسون	۱۰۷
نظریه انسان گرایی	۱۱۳
نظریه روان تحلیل گری	۱۱۶
دیدگاه کارل مارکس	۱۱۸
نظریه امیل دورکیم	۱۲۱
نظریه وبر	۱۲۵
دیدگاه های تعهد اجتماعی	۱۲۷
دیدگاه بکر	۱۳۱
دیدگاه میلز	۱۳۲
دیدگاه بلومبرگ	۱۳۳
نظریه اعتماد اجتماعی پاتنام	۱۳۳

مقدمه

رفتار اجتماعی پایه و اساس زندگی هر فردی است و رشد اجتماعی نیز سبب اعتلای رشد عقلانی دیگر جنبه های رشد فردی می شود. منظور از رشد اجتماعی پختگی فرد در روابط اجتماعی است، به طوری که بتواند با افراد جامعه اش هماهنگ و سازگار باشد، به عبارت دیگر، وقتی فردی را اجتماعی می خوانند که نه تنها با دیگران باشد، بلکه با آنان همکاری کند. رشد اجتماعی به مجموعه متوازی از مهارت های اجتماعی و رفتارهای انطباقی فراگرفته شده مربوط است که فرد را قادر می سازد، با افراد دیگر روابط متقابل مطلوب داشته باشد، واکنش های مثبت بروز بدهد و از رفتارهایی که پیامد منفی دارند، اجتناب ورزد. وجود مهارت هایی چون همکاری، مسئولیت پذیری، همدلی، خویشتن داری و خود انکایی از مؤلفه های رشد اجتماعی به شمار می روند. داده های پژوهشی گوناگون حاکی از آن هستند که در بروز مواردی چون بزهکاری، افت تحصیلی و ناسازگاری مدرسه ای، ضعف در رشد اجتماعی به چشم می خورد. در

این میان توجه به رشد اخلاقی و قضاوت اخلاقی دانش آموزان را از جنبه های نظری و عملی می توان در متون فلاسفه، جامعه شناسان و روان شناسان مشاهده کرد. تعامل رشد اخلاقی و رشد اجتماعی و چگونگی این تعامل در گروه ها برای جامعه شناسان قابل مطالعه بود، اما بیشتر پژوهش ها در حوزه دسته بندی، تدوین شاخص ها و شیوه های اندازه گیری آن توسط روان شناسان انجام شد. رشد اخلاقی دارای یک بعد درون فردی (ارزش های بنیادی و احساسی خود بودن شخص) و یک بعد میان فردی (وظایف مردم در تعاملات خود با دیگران) است. سال سویی آموزش و پرورش در تربیت کودکان و نوجوانان نقش زیربنایی دارد و بر کسی پوشیده نیست. اما منظور آموزش و پرورش، نباید فقط پرورش نیروهای مشخصی باشد که از نظر فنی و در رشته های گوناگون صاحب نظر باشند. بلکه آموزش و پرورش باید در کنار آموزش های رسمی و برنامه ریزی شده در زمینه های اجتماعی و اخلاقی، به صورت جدی برنامه ریزی کند و این به سبب آن است که دانش آموزان و جوانان وقتی افراد مفیدی می شوند که بتوانند مشکلات جامعه را از طریق ایفای نقش خود برطرف کنند. یکی از پدیده هایی که نقش دانش آموزان را در حل مشکلات جامعه کاربردی می کند، مسأله تقویت رشد اخلاقی و تعهد اجتماعی آنان است که اگر در مسیر درستی قرار گیرد، راه سازندگی هموار خواهد

شد. از طرفی دیگر، یکی از اهداف عالی نظام رسمی آموزش و پرورش کشور، اجتماعی کردن صحیح کودکان و نوجوانان است؛ زیرا رشد و تحول اجتماعی در سایه اجتماعی شدن، سازگاری و برقراری ارتباط مطلوب با دیگران میسر است. از میان همه سازمان هایی که نقش کلیدی در اجتماعی کردن افراد دارند، مدرسه اولین جایگاه رسمی تجربه اجتماعی کودکان است و در این زمینه نقشی تعیین کننده دارد. بنابراین آموزش و پرورش باید در زمینه های زیر به تقویت ارزش های اخلاقی، وجدان و تعهد اجتماعی دانش آموزان بپردازد: شرط اساسی برای پذیرش مسئولیت و تقویت تعهد اجتماعی دانش آموزان، رشد باورهای مذهبی آنان است، به طوری که افراد بتوانند در جامعه اظهار نظر کنند، برای ایفای نقش در مسیر درست گام بردارند و مسئولیتی که می پذیرند را به نحو احسن انجام دهند. منظور از رشد اجتماعی فرد، تاثیر متقابل وی با دیگران و پذیرش نقش های اجتماعی است. رشد اجتماعی دربرگیرنده رشد، نוע دوستی، درستکاری، دفاع از خود، ارتباط و تعلق، همکاری، خویشتنداری و انگیزه پیشرفت است. زمانی رشد اجتماعی حاصل می شود که بتوان به درجه ای از توانایی در ارتباطات اجتماعی دست یافت و به راحتی در اجتماع و بین دیگران زندگی کرد و سازگاری داشت. با توجه به تاثیر رشد اجتماعی در موفقیت شغلی و پیشرفت دانش آموزان و با توجه به

این که رشد اجتماعی مهم ترین جنبه وجودی هر شخصی است ، بدون رشد اجتماعی و داشتن مهارت های لازم، قادر نیستند در تعامل اجتماعی با سایرین وظایف خود را انجام دهند. همچنین، یکی از جنبه های مهم رشد، تحول و تکامل اخلاقی است، که از بدو طفولیت تا سنین جوانی خط سیر مشخصی دارد و سال های تحصیل، یکی از عوامل تاثیر گذار بر رشد اخلاقی محسوب می گردد، لذا با توجه به مسائل فوق و جمعیت نوجوان کشور که قسمت اعظم آن را دانش آموزان کشور به عنوان آینده سازان کشور تشکیل می دهند، در کتاب حاضر، به بررسی تاثیر عوامل موثر بر رشد اخلاقی و اجتماعی به ویژه دانش آموزان می پردازیم.

فریده خدابخشی

بهار ۱۴۰۰ هجری شمسی